

Faktablad

KC-FU

Publ.nr MSB1637- november 2020

Mythbusting i en ding ding värld?

En studie om informationskrigets mikropraktiker

Sverige och flera andra europeiska länder samt den Europeiska Unionen utsätts löpande för organiserad informationspåverkan av främmande makt och internationella antagonistiska aktörer. *Mythbusting i en ding ding värld* har som uppgift att studera hur statliga, mellanstatliga och privata aktörer arbetar med att bemöta s.k. informationspåverkan, som är en del av denna konflikt. I en värld som kan te sig absurd, med en nyhetsrapportering som ibland inte är helt olik den svenska satirtidningen "En ding ding värld", behöver myndigheter och traditionella medier utveckla sina sätt att hantera falska nyheter och annan desinformation. Forskningsprojektet *Mythbusting i en ding ding värld* är en del av detta arbete och fokuserar på informationskrigets vardag, dess mikropraktiker.

Informationspåverkan och "falska nyheter"

Som en del av en större ideologisk konflikt mellan världspolitikkens mest inflytelserika aktörer pågår ständiga försök till att påverka inhemska och utländska befolkningssegment i olika riktningar. I den politiska debatten är sådana försök mest kända under beteckningen "falska nyheter". Det har visat sig vara mycket svårt att bemöta det latenta hot som falska nyheter utgör. Konsekvenser av informationspåverkan kan vara till exempel attitydförändringar hos den egna befolkningen, som ökad social och politisk polarisering och minskad tillit till offentliga institutioner och etablerade medier. Hur olika typer av aktörer arbetar med detta bemötande är fokus för forskningsprojektet *Mythbusting i en ding ding värld*.

Forskningsprojektet har två delar – dels studeras faktagranskning i sig som politisk praktik, med de ställningstaganden och värderingar som ingår däri; dels jämförs olika typer av faktagranskande enheter för att undersöka hur arbetet skiljer sig mellan t.ex. statliga och privata aktörer.

Projekttitel: Mythbusting i en ding ding värld? En studie om informationskrigets mikropraktiker

Projektorganisation
Dr. Ola Svenonius (projektledare)
FOI Totalförsvarets
Forskningsinstitut
Telefonnummer: 08-55 50 38 50
ola.svenonius@foi.se
www.foi.se

Prof. Ulrika Mörth
Stockholms Universitet
ulrika.morth@statsvet.su.se
www.statsvet.su.se

Projektet pågår mellan 2018-2021

Svårbegripliga ord

Desinformation: felaktig eller manipulerad information som sprids avsiktligt i syfte att vilseleda mottagaren

Falska nyheter: Försök att sprida desinformation i form av nyhetsartiklar eller annat journalistiskt präglad material; i projektet betraktas falska nyheter som en desinformationspraktik

Faktagranskning: Processen där informationens integritet och validitet skattas, t.ex. genom analys av en nyhetsartikels källor

Informationspåverkan: Potentiellt skadlig information som utgör en del av ett koordinerat försök att vilseleda en målgrupp (t.ex. boende i en viss stad eller region) med yttersta syfte att påverka målgrupps uppfattningar, beteenden och beslutsfattande. (t.ex. inom ett territorium eller en organisation).

Faktaundersökning: Gamla problem kräver nya lösningar.

I Europa finns ett antal organisationer och myndigheter som ägnar sig åt att följa både traditionella och nya medier för att hindra otillbörlig påverkan från att manipulera det offentliga samtalet. Vad som utgör ”otillbörlig påverkan” är dock mycket svårt att avgöra, och arbetet består av ständiga ställningstaganden och riskbedömningar. Problemet i sig är långt ifrån nytt, men informationsteknologin – särskilt sociala medieplattformar som Twitter och Facebook – möjliggör en snabb och effektiv spridning av propagandistiska budskap.

För att undersöka hur myndigheter och andra organisationer kan arbeta för att rätta till felaktigheter eller lögner som sprids på internet utför projektet en enkätundersökning under våren 2020. Undersökningen fokuserar på hur människor uppfattar olika typer av rättelser av ”falska nyheter”. Detta för att förstå hur kommunikationen bör gestaltas om Sverige skulle utsättas för informationspåverkan i framtiden.

Vilket ansvar har staten för debatt på internet?

Projektet studerar hur olika statliga organisationer arbetar med att bemöta informationspåverkan, såsom utbildningsinsatser, faktaundersökning och jämförande analys av faktiska fall. Till exempel studerar projektet den faktaundersökande enheten inom EU:s utrikestjänst – East StratCom Task Force – med fokus på hur den hanterar olika målkonflikter i arbetet med att avslöja falska nyheter.

En skillnad mellan traditionella mediers faktaundersökning och statliga/mellanstatliga organisationer som East StratCom Task Force är hur och vad som kan kommuniceras. Myndigheter som arbetar mot informationspåverkan och desinformation kan inte alltid utföra samma typ av undersökning och kommunikation som privata företag och organisationer. En central utgångspunkt för projektet är dilemmat mellan en alltför ”smal” faktaundersökning som riskerar att bli intesägande och en alltför omfattande undersökning som riskerar att tappa sin objektivitet. Utifrån en kvalitativ, etnografisk ansats studeras hur faktaundersökningens enheter hanterar den grundläggande spänningen mellan objektivitet, effektivitet och åsiktsfrihet.

Hur (mellan-)statliga aktörer som East StratCom Task Forces arbete skiljer sig från andra typer av faktaundersökande enheter är således en central fråga i detta projektet.

Projektresultaten förväntas bidra med vetenskaplig kunskap såväl om faktaundersökningen som politisk praktik, som till MSB:s och andra bevakningsansvariga myndigheters vardagliga arbete med att bemöta desinformationskampanjer.